

Fastställd i kommunfullmäktige 2019-10-09, § 107

RÖFORS UTVECKLINGSPLAN

September 2019

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	3
Geografi	3
Befolkning	3
HISTORIA	4
BEBYGGELSEUTVECKLING	5
KULTURHISTORISKA MILJÖER	7
ENKÄTEN	8
UTVECKLINGSOMRÅDEN	9
Trafiksäkerhet	9
Gång- och cykelvägar	10
Boende och näringsliv	11
Marknadsföring	12
KONSEKVENSER	13
Trafiksäkerhet	13
Gång- och cykelvägar	14
Boende och näringsliv	14
Marknadsföring	15

BAKGRUND

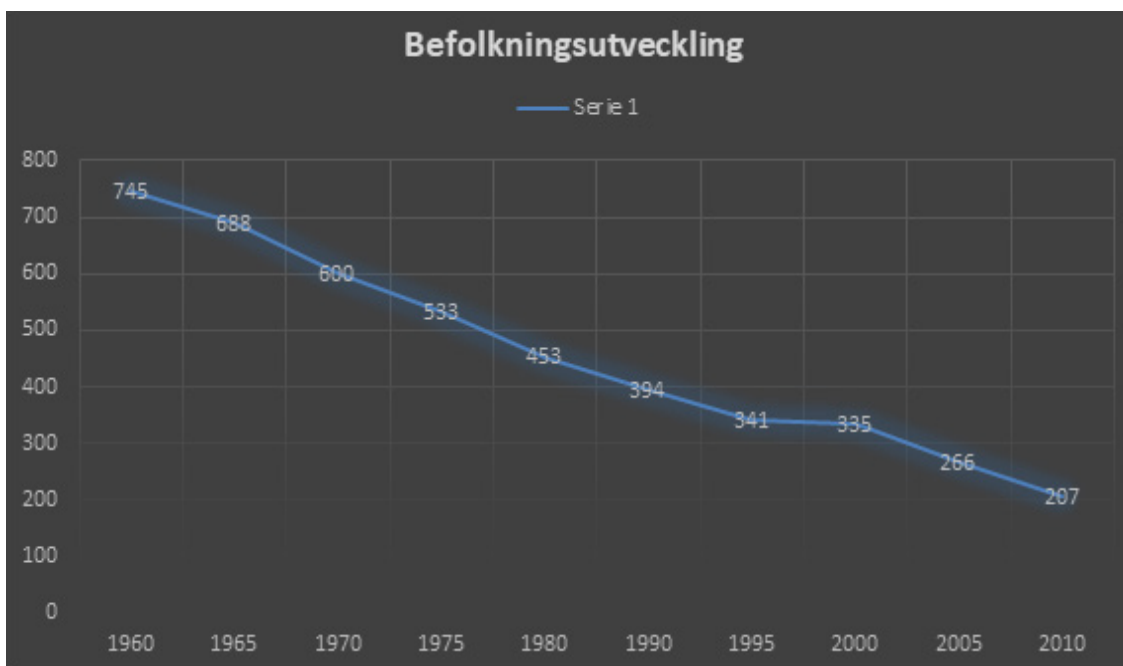
Geografi

Röfors är ett samhälle inom Laxå kommun och är belägen i de centralare delarna av kommunen. Röfors är ligger ca 5 km från Laxå som har bra utbud av service samt tåg-förbindelser vilket medför goda förutsättningar för pendlings- och resmöjligheter från och till Röfors. Trafikmöjligheterna och pendlingsmöjligheterna är även goda avseende väg 205 som sträcker sig till Askersund.

Söder om Röfors ligger Västra Laxsjön

Befolkning

Befolkningen i Röfors har sjunkit stadigt de senaste årtiondena. 1960 uppgick Röfors befolkning i 745 invånare. 1990 hade denna summa nästan halverats och befolkningsmängden var då nere på 394 invånare. Befolkningsmängden i Röfors uppgick i maj 2019 till 204 invånare. Det visar på den nedåtgående befolkningsutveckling som inte endast Röfors lidit av utan även många andra småorter som tidigare varit stora inom industrin.

HISTORIA

Röfors är en gammal bruksort som i början av 1920-talet anlade ett av dåtidens modernaste sågverk i Sverige.

Laxå bruk bildades 1643 av Anders Boij och Anders Nilsson. Grundarnas idé var använda Tivedens naturtillgångar för att framställa järn. Masugnar och stångjärnshammare anlades och man skaffade sig skogsmark och vattenkraft. Anders Nilsson avled 1647 och Boij köpte då Nilsson änkas andel. Lassåna herrgård började byggas 1637 för att ge plats åt Boijska släkten, byggnationen blev färdig 1685 efter att Anders Boij avlidit och hans son istället tagit över bruket och herrgården. Efterföljande ägare av bruket utgörs av flera släkter som är kända inom Sveriges industrihistoria, exempelvis familjen Cassel som övertog Laxå bruk 1811. Laxå Bruk AB bildades 1872 och övertogs år 1900 av Carl Sahlin. Under 1900-talet ändrade man inriktning för bruket och man övergick till att framställa mineralull för isolering. Under 1970-talet förändrade man inriktning något då man började framställa mineralullsbaserad ersättning till asbest då asbestmaterial nu började förbjudas. På 1990-talet upphörde denna produktion.

Idag arbetar man dels med att vidareförädla och formpressa mineralull.

BEBYGGELSEUTVECKLING

I och med Rölfors historia som bruksort fanns det förr flertalet arbetarbostäder och byggnader med koppling till bruket. Flertalet av dessa uppfördes på 1800-talets senare del för att ge plats till arbetare. Ungefär 100 år senare, runt 1980-talet revs majoriteten av dessa och endast ett fåtal blev kvar.

Idag finns endast ett flerfamiljshus kvar på orten men det fanns tidigare flera hyreshus i Rölfors. Tre fanns på Bruksgatan 19, 21, 23 och blev klara för inflyttning i maj 1947. I varje hus fanns åtta lägenheter med två rum och kök. Det ägdes från början av de boende med köptes sedan av bruket som renoverade det till att istället innehålla lägenheter med ett, två och tre rum. I dessa hus fanns bageri, mjölkaffär, tygaffär, glasmästeri och senare klubblokal till Rölfors IF. Kommunen köpte senare dessa hyreshus och de revs 2006.

På Malmströmsväg 1, 3, 5 fanns hyreshus i tre våningar. Dessa byggdes av den kommunala bolagsstiftelsen och innehöll 60 lägenheter. Lägenheterna var klara för inflyttning 1957. Det var i början kö för att få bo i dessa hus men efter att behovet av arbetskraft minskade stod flera lägenheter tomma och husen revs 2005 och 2006.

En liten trästuga som kallades för ”Karl Nilssonstugan” byggdes runt år 1900 och användes av Karl som sovstuga vilket var vanligt att man hade för att kunna sova på dagen efter ett nattskift.

Bebyggelsen i Rölfors består främst av villabebyggelse, det finns idag ett flerbostadshus vid Blåstervägen. Förr fanns det sju flerbostadshus i anslutning till det nu befintliga. Dessa låg på den väg som hette Malmströmsvägen och området går idag fortfarande under det namnet även om det som idag finns där endast är en stig och skogbevuxen mark.

Det finns spår i form av bebyggelse av det tidigare Rölfors med skolbyggnader som idag har funktionen vandrarhem och en gammal butiksbyggnad som tydligt utstrålar karaktären av en mindre butik med stora fönster.

Skolans huvudbyggnad flyttades till Rölfors 1887 från Baggetorp, flyglarna byggdes mellan 1924-34. På 50-talet fick elever som inte bodde i närområdet lunch.

Rölfors missionshus stod färdigt 1898 efter att bruket skänkt mark och Bruksarbetare som var med i missionsförbundet byggde ideellt. Byggnaden togs ur bruk 2014 och är numera privat.

KULTURHISTORISKA MILJÖER

Bruket i Rölfors utstrålar svensk kulturhistoria. Laxå Bruk var från dess start och fram till 1900-talet inriktade på järnframställning. Sverige var innan den industriella revolutionen Europas främsta järnindustri men i och med den industriella revolutionen i England kunde de börja konkurrera med Sverige då de nu kunde framställa järn av högre kvalitet och i större mängd. Järnindustrin i Sverige omorganiserades men kunde aldrig bli så dominerande som den en gång var. Det var vid denna tid som träindustrin istället började växa då landet hade stor tillgång på skog.

Denna utveckling under tiden för den industriella revolutionen kan kopplas till Laxå bruk som innan den var fokuserade på järnframställning men som senare fick övergå till att framställa mineralull för isolering. Detta visar på den svenska industrins utvecklings och anpassning till dåtidens förutsättningar och marknad. Nu finns flera byggnader kvar vid Laxå bruk även om flertalet byggnader med kopplingar till bruket har rivits. Detta utgör en kulturhistorisk miljö som visar på Sveriges historia och utveckling.

Vid Laxå bruk finns en trästaty som ska symbolisera järnframställningens tid.

I Rölfors finns flera byggnader som visar på ortens tidigare liv, exempelvis den gamla butiksbyggnader och skolbyggnaderna som nu utgör vandrarhem och loppis. Det flerbostadshus som finns kvar visar även det på ortens utveckling och hur samhället har förändras. Det är nu det enda flerbostadshus som finns kvar då de andra revs på 2000-talet

Det finns flera byggnader med kopplingar till bruket. En direktörsvilla finns inom orten som visar på brukets storhet och hur orten var uppbyggd kring bruket vid denna tid.

ENKÄTEN

En enkät gick ut till boende i Rölfors och fanns även tillgänglig att hämta för andra som var intresserade. När tiden för enkäten avslutades hade man fått in 72 svar.

Enkäten behandlade bland annat frågor rörande trivsel och gemenskap. Frågor om vad som var viktigt för Rölfors gick att svara på samt hur man ska göra Rölfors attraktivt för olika åldersgrupper. Centrala platser i Rölfors berördes i enkäten för att förstå dess betydelse för orten och dess invånare. För att få inblick i vilka grupper som svarade på enkäten fick man även svara på frågor om ålder, kön och bostadsort.

Enkätsvaren har sammanställts och har nyttjas för att utforma denna utvecklingsplan och avsnittet om utvecklingsområden.

Smedgubben vid Laxå Bruk

UTVECKLINGSOMRÅDEN

Trafiksäkerhet

Boende i Rölfors anser att Bruksgatan är utsatt för höga trafikmängder och att bilister kör för fort på denna väg. Vägen ägs av Trafikverket vilket innebär att det inte går att anordna farthinder eller liknande utan det behöver då föras dialog med Trafikverket.

In till Rölfors finns det två infarter. Via den norra infarten kör man in på Bruksgatan och genom Rölfors samhälle till bostadsområdena. Den södra infartsvägen leder till Muhrs väg och vidare mot Laxå logistikpark och alla de industrier placerade inom området. Ett stort problem på Bruksgatan är att transporter som ska till Laxå industripark kör genom samhället istället för att åka in den södra infarten. Detta medför trafikering av tung trafik på vägen genom Rölfors samhälle och det uppfattas som en trafikrisk. På Bruksgatan vistas både skyddade och oskyddade trafikanter vilket skapar efterfrågan av en säker trafiksituation. Man vill med hjälp av skylt vid infarterna tydliggöra att det är den södra infarten som leder till industriparken. En anledning till varför den tunga trafiken idag åker genom samhället kan tänkas vara den skylt som sitter vid den norra infarten angående förbud mot farligt gods samt att det inte finns en tydlig skylt som anger att det är den södra infarten som leder till logistikparken.

Linjebussen och skolbussen stannar längs med Bruksgatan vilket medför att barn och vuxna i olika åldrar vistas på eller i närheten till vägområdet. En förbättrad och tryggare trafiksituation där den tunga trafiken som ska till logistikparken efterfrågas.

Mellan Hammarsmedens väg och Bruksgatan finns en gång- och cykelväg som ska vara ett säkert sätt för oskyddade trafikanter att förflytta sig inom orten. Denna gång- och cykelväg används av flera boende som bilväg för att ta en genväg ut på Bruksgatan.

Ställningstagande

1. Det ska ses över vilka alternativ som finns för att lösa fortkörningen på vägen genom samhället, dialog med Trafikverket om lösningar ska föras.
2. Skyltning som tydliggör för att den norra infarten till Rölfors endast leder till Rölfors samhälle och att den södra infarten är den som ska nyttjas för att åka till industriparken ska anordnas.
3. Det ska ses över hur situationen vid gång- och cykelvägen mellan Hammarsmedens väg och Bruksgatan kan förbättras.

Gång- och cykelvägar

Inom och runtom Rölfors finns flera gång- och cykelvägar som uppskattas av de boende. En stor del av Rölfors dragningskraft och vad som uppskattas av boende är de goda möjligheterna till rekreation och friluftsliv.

En av de stigar och gångvägar som finns är den gamla banvallen som är väldigt uppskattad och nyttjas av många. Denna sträcker sig mellan Rölfors och Laxå och skapar därmed goda förutsättningar för gående att ta sig mellan dessa orter utan att behöva trafikera den stora vägen, Rölforsvägen. Det har funnits tankar på att den gamla banvallen ska göras om till en gång- och cykelväg för att skapa ännu bättre förutsättningar för gående och cyklister att röra sig mellan orterna. I Rölfors sträcker sig gamla banvallen på västra sidan samhället ner till fotbollsplanerna vid Muhrs väg. Den gamla banvallen möjliggöra för oskyddade trafikanter att röra sig från Laxå till badplatsen i Rölfors. Detta genom att de kan trafikera Bruksgatan för att sen röra sig vidare via den gång- och cykelväg som ansluter till Kärrstigen.

Flera svar från enkäten berör behovet av säkra och bra gång- och cykelvägar, både inom orten och mellan Rölfors och Laxå. Barn och ungdomar cyklar ofta till kommunalbadet beläget vid Västra Laxsjön.

Från Kärrstigen sträcker sig en gångstig ner till sjön som nyttjas för promenader. En annan gångstig som även den nyttjas i stor utsträckning är den som sträcker sig genom det område som förr var bebyggt med flerbostadshus och som kallas för Malmströms väg.

Ställningstagande

1. Det bör finnas en säker cykelväg mellan Rölfors och Laxå.

Boende och näringsliv

I Rölfors fanns förr affärer och annan service. I dagsläget finns ingen affär. Det finns ett vandrarhem och en loppis inom orten. Dessa besöks av passerande och många boende på vandrarhemmet är arbetspendlare.

För boende i Rölfors är det främst närheten till naturen som tilltalar. De sjöar och vattendrag som finns inom och i ortens närhet är viktiga. I enkätsvaren framgick att vattnet uppskattas och att mängden vass som nu finns inskränker på den känsla som vattnet annars avger. De många promenadstråk som finns inom och i anslutning till Rölfors är viktiga för att ha goda möjligheter till rekreation och friluftsliv.

Rölfors är en liten ort som är centralt placerad. Samhället har nära till skog och vatten och utöver naturen finns även närheten till Laxå och i och med Laxå station, närhet till övriga Sverige och världen.

I centrala Rölfors finns byggbar mark som skapar möjlighet till bebyggelseutveckling inom orten. Området har tidigare varit bebyggt med flerbostadshus på den gata som hette Malmströms väg. Dessa byggnader revs mellan 2005-2006. På denna plats finns rester av den infrastruktur som byggdes ut för flerbostadshusen. Området är inte detaljplanlagt.

Ortfoto 1975. Flerbostadshus vid Malmströms väg

På grund av Rölfors lokalisering är det en bra plats för företagande. Framförallt inom friluftsliv då man har närhet till vacker natur. Närheten till Laxå station gör att turister enkelt kan ta sig till Rölfors.

I Rölfors finns en anordnad grillplats som nyttjas av boende och besökare. Grillplatsen används flitigt och är en viktig faktor till trivseln för boende. Vid grillplatsen finns även en boulebana som även den är uppskattad. Dessa platser verkar som mötesplats och det är därför viktigt att dessa platser får behålla sin identitet och fortsatt sköts och tas hand om.

I Folkets Hus anordnas bland annat bio vilket har varit uppskattat av besökare. Privatpersoner kan även hyra Folkets Hus för fester och bröllop exempelvis.

Ställningstagande

1. Utveckling av vandringsleder i området kan utvecklas för att ge större möjligheter för turism och företagande kopplat till friluftslivet samt trivsel och friluftsliv för boende.
2. Det ska bestämmas hur och vem som ska sköta vattendragen och ta bort vass med mera för att öka trivseln.
3. Hur och vem som ska sköta grillplatsen och boulebanan ska bestämmas.
4. Platsen där Smedgubben står behöver få en ny informationstavla som berättar om ortens industrihistoria.
5. Folkets Hus är en viktig mötesplats.

Marknadsföring

Rölfors hamnar något i skymundan när det gäller marknadsföring av ortens kvaliteter och utbud. Detta påverkar turismen och näringslivet. Rölfors finns representerat på tiveden.se där man kan läsa sig till fakta om orten. På hemsidan lyfts även kort att det finns ett vandrarhem med glass och loppis samt att det finns en badplats vid Västra Laxsjön.

Vid marknadsföring av Rölfors bör naturen lyftas. För att få turister att besöka orten och fler att flytta till orten bör man marknadsföra de naturvärden som finns. Boende i Rölfors lyfter närheten till naturen och vattnet som viktigt. Närhet skapas även till övriga landet i och med närheten till Laxå station. För att locka till inflyttning kan det lyftas i marknadsföringen av orten att det finns byggbar mark i centrala Rölfors.

Ställningstagande

1. Marknadsföring bör fokusera på naturen och närheten.
2. Marknadsföringen av orten måste förbättras och bli mer synlig och tillgänglig.

KONSEKVENSER

Vilka effekter får vi?

Trafiksäkerhet

I avsnittet gällande trafiksäkerhet framkommer att det kan ses över vilka alternativ som finns för att förhindra fortkörningen på vägen genom samhället. En annan lösning på trafikproblemen behandlar att förtydliga att den norra infarten till Rölfors endast leder till Rölfors samhället och att den södra infarten leder till industriparken.

Åtgärder som kan förhindra fortkörning på Bruksgatan som sträcker sig genom samhället är hindrande åtgärder så som farthinder. Bruksgatan är statligt ägd vilket innebär att man behöver ta upp frågan angående farthindrande åtgärder med trafikverket.

Farthinder kan medföra att bilister saktar ned och man därmed uppnår önskat resultat.

Farthinder kan utgöras av olika typer och beroende på typ av farthinder följer olika konsekvenser. En konsekvens med att det finns farthinder på en väg är att det kan försvåra framkomligheten. Vid exempelvis en avsmalning av vägen kan det bli svårare att exempelvis köra igenom med släp eller liknande som kan medföra svårigheter som bland annat boende.

Man måste alltid ta hänsyn till räddningstjänst och andra samhällsviktiga funktioner och måste därmed ha farthinder som inte försvårar deras arbete. Ett farthinder med avsmalnande effekt kan exempelvis försvåra för ambulans och brandkår. Även om det finns två infarter till Rölfors är det viktigt att dessa funktioner inte drabbas av ett eventuellt farthinder.

Viktigt att tänka på är även att farthinder placeras så det inte medför trafikfara och minskad sikt för bilister och oskyddade trafikanter.

För att minska problemen med att trafik som ska till logistikparken åker genom Rölfors kan det förtydligas vid den norra infarten att denna leder till samhället och den södra infarten leder till logistikparken. En skylt som tydliggör att den södra infarten finns och även att den leder till logistikparken medför att lastbilar i mindre utsträckning kör via Bruksgatan. Detta kan medföra en tryggare trafiksituation inom samhället och samtidigt skapa trevnad för boende som inte blir störda av lastbilar som kör förbi inom Rölfors.

För att lösa situationen med bilister som kör på gång- och cykelbanan mellan Hammarsmedens väg och Bruksgatan måste olika lösningar diskuteras. Att sätta upp en bom eller liknande som gör att det endast går att gå genom är en lösning men för att skapa god tillgänglighet för alla grupper kan andra lösningar vara mer effektiva. En lösning på problemet med bilister som trafikerar gång- och cykelbanan medför ökad trafiksäkerhet vilket är önskvärt.

Gång- och cykelvägar

En anlagd gång- och cykelbana mellan Rölfors och Laxå kan medföra att fler rör sig mellan dessa orter utan bil. En möjlighet till att röra sig mellan orter utan bil kan medföra att det blir ett utflyktsmål.

En gång- och cykelbana som skapar möjlighet för oskyddade trafikanter att röra sig mellan Rölfors och Laxå på ett säkert sätt medför positiva konsekvenser. Det skapar en säkrare trafiksituation då cyklister och fotgängare inte behöver samsas med bilister och lastbilar. En bra anlagd gång- och cykelväg medför även att fler kan nyttja denna. Nu kan endast de som kan röra sig på ojämna och beväxta ytor nyttja banvallen, som är det säkra kopplingen mellan orterna. En anlagd gc-väg skulle medföra att även andra grupper i samhället kan nyttja denna.

Att skapa goda möjligheter för olika grupper i samhället att röra sig utan bil kan medföra positiva effekter på folkhälsan. Finns det goda förutsättningar för att cykla eller promenera kan det medföra att fler väljer dessa alternativ istället för att åka bil vilket medför rörelse och förbättrad hälsa. Att skapa dessa förutsättningar kan göra att fler familjer väljer att cykla till kommunalbadet med sina barn. Saker barn gör i tidig ålder följer ofta med som levnadssätt när de blir äldre. De som rörde mycket på sig som barn gör ofta det när de blir äldre. En cykelbana kan därför bidra till att skapa goda värderingar och god hälsa.

En gång- och cykelbana som placeras utan kontakt med bebyggelse eller Rölforsvägen kan upplevas som otrygg då den inte är socialt övervakad. En gång- och cykelväg som sträcker sig avsides bebyggelse kan upplevas som otrygg då man inte har människor runt omkring sig när man nyttjar den. Därmed är den upplevda otryggheten en konsekvens som kan uppstå om man anlägger en gång- och cykelväg på gamla banvallen.

Ett sätt att förminska de upplevda otryggheten är att anordna bra belysning. Belysning som inte endast lyser upp gång- och cykelvägen utan även kringliggande natur kan bidra till att den upplevda otryggheten är mindre.

Boende och näringsliv

I avsnittet om boende och näringsliv tas ställning för att man kan utveckla vandringsleder i området för att skapa möjlighet till turism kopplat till friluftsliv och skapa trivsel för boende. Det tas även ställning för att skötseln av vattendragen måste förbättras samt för grillplatsen och boulebanan.

En utveckling av vandringsleder inom och i närheten till Rölfors kan ha positiva effekter då naturen är en viktig del till varför boende trivs på orten. Förbättrade leder som boende och allmänheten kan nyttja kan medföra att fler väljer att bosätta sig i Rölfors samt att fler besöker Rölfors för att uppleva naturen.

För att förbättra trivseln och upplevelsen av naturen ska det ses över hur skötseln av vattendragen ska anordnas. Det är nu mycket vass som förstör naturupplevelsen. En överenskommelse om vem och hur det ska skötas kan skapa en trevligare ort där man kan njuta av vattenspeglarna när man rör sig inom orten.

En satsning på turismen och därigenom på vandringleder och friluftsliv kan vara positivt då det kan göra att även boende får fler vandringsleder att nyttja och befintliga kan få mer underhåll.

Marknadsföring

Vid en lyckad utveckling där turismen och näringslivet ökar kan det ske konsekvenser så som ökad besöksmängd. Detta kan uppfattas som både positivt och negativt för boende. Förbättrad marknadsföring av Rölfors kan bidra till att fler väljer att bosätta sig inom orten.

En ökad inflyttning och turism kan bidra till större underlag för service, exempelvis kan ökat underlag innebära att etablering av affär är möjlig.

Marknadsföring av ortens kvaliteter och utbud kan anses bra då det blir mer tydligt för besökare och turister vad som finns på orten. En tydlighet är bra då de utan någon tidigare relation till orten kan se vad som finns och hitta något som intresserar dem. En lyckad marknadsföring kan även ha negativa konsekvenser. Om fler besökare kommer till Rölfors för att ta del av naturen kan det inskränka på de boendes livsmiljö. Boende kan uppleva att för många besökare stör ortens karaktär och identitet av en lugn och fin plats.